DEJEPIS

ÚVOD

Vzdelávací štandard nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami.

Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších blízkych učebných cieľov, učebných úloh, otázok či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraďuje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov a v chronologickom usporiadaní. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevylučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu.

Vzdelávací štandard z dejepisu ako program aktivity žiakov je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia minulosti. V tomto zmysle nemajú byť žiaci len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovať.

© Štátny pedagogický ústav

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiakov ako celistvých osobností a uchovávanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historických skúseností či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej, alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, javov a procesov v čase a priestore, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej i celosvetovej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti.

V procese výučby dejepisu sa na gymnáziách kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasti rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etník. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev. Má tiež prispievať k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Dejepis pripisuje dôležitosť aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie. Napokon vo výučbe dejepisu ide aj o rozvíjanie kompetencie historickej kultúry ako schopnosti žiakov orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávajú s históriou.

© Štátny pedagogický ústav

CIELE PREDMETU

Žiaci

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom čase,
- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom priestore,
- naučia sa čítať a používať dejepisnú mapu,
- získajú základné vedomosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov, procesov z národných a svetových dejín,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní týmto prameňom klásť primerane adekvátne otázky,
- pochopia postupne, prečo sa história interpretuje rôznym spôsobom,
- rozvinú si komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti,
- osvoja si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

© Štátny pedagogický ústav

Základné predmetové kompetencie

Žiaci si kladú otázky a použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií

s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchrónne,
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja,
- identifikovať rôzne časové štruktúry – **letopočet, dátum, obdobie, medzník, periodizácia, dlhé trvanie, krátke trvanie**,

s historickým priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor,
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti v historickom priestore,
- identifikovať známe geografické pamiatky krajiny,
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti,

s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť,
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov,
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti,
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho,
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,

© Štátny pedagogický ústav

- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období,
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj.

Žiaci aplikujú svoje otázky v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrovaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch – stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napríklad **písomného úryvku z prameňa, mapy, grafu, diagramu**,
- pri vytvorení plánu skúmania, napríklad **fotografie, historického obrazu**,
- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania, napríklad **pästného klinu, nástroja pomocou zmyslov, v múzeu, archíve**,
- pri vytvorení záznamu zo skúmania, napríklad **o ľuďoch, predmetoch a veciach na karikatúre, verbálneho textu**,

pri vyhľadávaní relevantných informácií

- z rôznych zdrojov–textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných, napríklad **vedeckých, vedecko-populárnych, literárnych, svedectiev, článkov, plagátov, máp**,
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, z webových stránok,
- z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.

pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty

- vyberaní informácií, napríklad **z úryvku písomného prameňa, z učebnice, z internetu**,
- organizovaní informácií, napríklad **prostredníctvom poznámok, kľúčových pojmov, pamäťových máp, obrazového materiálu**,
- porovnávaní informácií, napríklad **podobnosti a odlišnosti, porovnať, rozlíšiť skutočné a neskutočné, staré od nového, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo**,
- rozlišovaní a triedení informácií, napríklad **rozlíšiť fakt, fikciu prostredníctvom karikatúry, komiksu, legendy, povesti, spomienky**,

© Štátny pedagogický ústav

- zaraďovaní informácií, napríklad **na časovú priamku historické udalosti, do tabuľky, grafu, diagramu**,
- kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napríklad **zhodnotením viacerých webových stránok na jednu tému**,

pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu

- zoradení výsledkov, napríklad **na časovú priamku, do Vennovho diagramu, do tabuľky, do schém,** rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napríklad **určovaním kľúčových pojmov, postupným vymedzovaním, historických pojmov v texte, zostavovaním pojmov a vzťahov medzi nimi do pamäťovej mapy**,
- integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napríklad **prostredníctvom chronologickej tabuľky**,
- vyhodnocovaní správnosti postupu, napríklad **kritickým overovaním historických faktov**,
- tvorbe súboru vlastných prác, produktov (portfólio), napríklad **obrazového materiálu, plagátu, letáku, nákresu, kresby, maľby**.

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia**.“

Uvedený komplex predmetových kompetencií sa konkretizuje vo vzdelávacom štandarde.

© Štátny pedagogický ústav

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD PRE 1. – 4. ROČNÍK

Od blízkeho k vzdialenému

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ použiť správne pojmy, ktoré súvisia s tokom času,	minulosť, prítomnosť, budúcnosť
✓ zakresliť na časovú priamku časové kategórie od blízkych po vzdialené,	deň, mesiac, rok, dátum, letopočet kalendár
✓ preskúmať okolie svojho bydliska,	desaťročie, storočie, tisícročie
✓ rozpoznať, čo sa zmenilo za posledný rok jeho života,	bydlisko, obec, región, Slovensko
✓ rozpoznať staré od nového	rodinný album, fotografia
✓ zaznamenať rozprávanie rodinných príslušníkov o minulosti,	generácia, rodostrom
✓ rozlíšiť tri generácie vo svojej rodine,	historické pramene (písomné, obrazové, hmotné)
✓ vystihnúť základný rozdiel medzi múzeom a archívom	múzeum, knižnica, archív, školská kronika
✓ rozpoznať rozdiely medzi dejepisnou a zemepisnou mapou	mapa
✓ rozlíšiť jednotlivé druhy historických prameňov,	základné analytické otázky:
✓ analyzovať školské historické pramene z danej tematiky.	Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?

© Štátny pedagogický ústav

Obrazy starovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ odhaliť vzťah medzi prírodnými podmienkami údolí veľkých riek a vznikom prvých štátov,	riečne civilizácie, deľba práce mestský štát, jednotný štát
✓ rozlíšiť jednotlivé vrstvy spoločnosti v mestskom štáte,	
✓ konkretizovať poznatky obyvateľov najstarších štátov, ktoré nám slúžia dodnes,	
✓ určiť hlavné znaky aténskej demokracie,	polis,
✓ vymedziť hlavné znaky rímskej republiky,	aténska demokracia, olympijské hry
✓ zdôvodniť premenu rímskej republiky na ríšu,	republika, cisárstvo,
✓ rozpoznať príčiny budovania rímskej hranice pozdĺž Dunaja,	Limes Romanus,
✓ zhromaždiť informácie o prítomnosti Rimanov na našom území,	judaizmus, kresťanstvo, Biblia
✓ zhrnúť príčiny zániku Rímskej ríše,	islam, Korán
✓ zhodnotiť prínos antickej kultúry pre našu prítomnosť,	
✓ zostaviť turistického sprievodcu o divoch starovekého sveta,	
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	

© Štátny pedagogický ústav

Obrazy stredovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ objasniť fungovanie stredovekej spoločnosti na základe vazalských vzťahov, ✓ konkretizovať spôsob života a obživy jednotlivých sociálnych vrstiev stredovekej spoločnosti, ✓ vysvetliť fungovanie stredovekého mesta, ✓ zdôvodniť význam kláštora pre hospodárstvo a kultúru, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	kráľ, léno, vazal, lénny systém, šľachta, duchovenstvo poddaní, mestské obyvateľstvo hrad, dedina, mesto, kláštor, univerzita

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti z obdobia Veľkej Moravy, ✓ rozpoznať kultúrny odkaz Veľkej Moravy, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Samova ríša, Franská ríša, Byzantská ríša Veľká Morava byzantská misia

© Štátny pedagogický ústav

Slováci v Uhorskom kráľovstve

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti stredovekého Uhorska, ✓ rozpoznať mnohonárodnostný charakter Uhorska, ✓ zdôvodniť politický a hospodársky rozmach Uhorska, ✓ vytvoriť turistického sprievodcu po banských mestách, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Uhorsko dynastie kolonizácia banské mestá

Obrazy novovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozpoznať dôsledky vynálezu kníhtlače na človeka a spoločnosť, ✓ vymedziť príčiny a dôsledky zámorských objavov, ✓ porovnať proces výroby v cechu a manufaktúre, ✓ zovšeobecniť hlavné myšlienky reformácie, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	mešťan, humanizmus a renesancia, kníhtlač kolónie, kolonializmus remeselník, cech, manufaktúra reformácia, protestant, katolík

© Štátny pedagogický ústav

Habsburská monarchia na prahu novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozpoznať hlavné zmeny v Uhorsku po roku 1526, ✓ vystihnúť spoločné znaky protihabsburských povstaní v Uhorsku, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Moháč, Turci Bratislava Habsburgovci protireformácia

Zrod modernej doby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ zhrnúť základné myšlienky osvietenstva, ✓ rozpoznať viedenský kongres ako medzník vo vývoji európskych dejín, ✓ porovnať proces výroby v cechu, manufaktúre a továrni, ✓ vystihnúť základné znaky priemyselnej revolúcie, ✓ zdôvodniť vplyv zjednotených štátov na mocenské pomery v Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	osvietenstvo Veľká francúzska revolúcia priemyselná revolúcia továreň, podnikateľ, robotník národný štát, nacionalizmus militarizácia

© Štátny pedagogický ústav

Moderný slovenský národ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ zhodnotiť význam osvietenských reforiem, ✓ rozpoznať ciele slovenského národného hnutia, ✓ vystihnúť, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo v postavení Slovákov po revolúcii, ✓ určiť príčiny a dôsledky vysťahovalectva z Rakúsko-Uhorska, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	tereziánske a jozefínske reformy spisovný jazyk revolučný rok 1848/49 Slovenská národná rada, Matica slovenská rakúsko-horské vyrovnanie modernizácia, industrializácia maďarizácia

© Štátny pedagogický ústav

Obrazy prvej svetovej vojny

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ porovnať ciele štátov Dohody a Trojspolku, ✓ rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí počas prvej svetovej vojny, ✓ vymedziť ciele domáceho a zahraničného odboja, ✓ zdokumentovať pomocou mapy zmeny po zániku Rakúsko – Uhorska, ✓ vyhľadať svedectvá týkajúce sa prvej svetovej vojny, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Dohoda, Trojspolok front, zázemie československé légie Parížska mierová konferencia nástupnícke štáty po prvej svetovej vojne Československá republika

Európa v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ objasniť základné znaky parlamentnej demokracie, ✓ rozlíšiť demokratický a nedemokratický charakter štátu, ✓ rekonštruovať každodenný život v diktatúrach, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	parlamentná demokracia komunizmus, fašizmus, nacizmus

© Štátny pedagogický ústav

Československo v medzivojnovom období (1918 – 1939)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ identifikovať politický systém ČSR, ✓ rozpoznať mnohonárodnostný charakter ČSR, ✓ porovnať hospodársku situáciu v Čechách a na Slovensku, ✓ rozpoznať dôsledky rozbitia ČSR, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Česi, Slováci, národnostné menšiny kultúra, spolky, školstvo centralizmus, autonómia

Obrazy druhej svetovej vojny

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ vymedziť kľúčové medzníky druhej svetovej vojny, ✓ vyhľadať svedectvá o útrapách ľudí na fronte a v zázemí počas druhej svetovej vojny, ✓ spracovať holokaust na konkrétnom príbehu, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	fašistická os protihitlerovská koalícia totálna vojna protifašistický odboj holokaust, koncentračné tábory

© Štátny pedagogický ústav

Slovenský štát (1939 – 1945)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ porovnať politický systém Slovenského štátu s politickým systémom ČSR, ✓ rozpoznať vzťahy medzi Nemeckom a Slovenským štátom, ✓ zhodnotiť hospodársky a kultúrny rozvoj Slovenského štátu, ✓ konkretizovať postupné obmedzovanie práv a slobôd židovských spoluobčanov, ✓ zhodnotiť význam Slovenského národného povstania, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	totalitný režim židovský kódex deportácie odboj Slovenské národné povstanie

Rozdelený svet

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozpoznať vplyv bipolárneho sveta na každodenný život, ✓ nájsť prejavy odporu obyvateľstva vo východnom bloku, ✓ vystihnúť základné medzníky procesu európskej integrácie, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	OSN superveľmoci: USA, ZSSR železná opona, studená vojna hospodárske a vojenské bloky hrozba jadrovej vojny dekolonizácia, svet ako „globálna dedina“

© Štátny pedagogický ústav

Československo za železnou oponou

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ rozpoznať dôsledky februárového prevratu,	Február, politické procesy
✓ zdokumentovať prejavy totality,	znárodnenie, kolektivizácia, industrializácia
✓ identifikovať premeny vidieka a mesta,	Pražská jar
✓ spracovať spomienky svedka augustových udalostí,	„normalizácia“
✓ zistiť konkrétne prejavy „normalizácie“ v každodennom živote,	Charta 77, disident
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	sviečková manifestácia, nežná revolúcia

Slovensko po roku 1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ identifikovať hlavné zmeny v Československu po roku 1989,	parlamentná demokracia
✓ určiť príčiny rozdelenia Českej a Slovenskej republiky,	rozdelenie Československa, vznik Slovenskej republiky
✓ rozpoznať podoby spolužitia Čechov a Slovákov v 20. storočí,	vstup Slovenskej republiky do NATO a Európskej únie
✓ určiť výhody a nevýhody voľného pohybu osôb a tovaru v Európskej únii,	
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	

© Štátny pedagogický ústav

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD PRE 5. – 8. ROČNÍK

Z historikovej dielne

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ rozpoznať zvláštnosti, osobitosti histórie a dejepisu,	historik ako pátrač po stopách minulosti
✓ vysvetliť, prečo historik často spoznáva minulosť nepriamo, sprostredkovane,	historické pramene, školské historické pramene osobitosti historikovho poznávania
✓ zdôvodniť dôležitosť kritického prístupu k historickému prameňu z hľadiska jeho autentickosti a dôveryhodnosti,	
✓ rozlíšiť primárne a sekundárne historické pramene,	prameň z „prvej a druhej ruky“
✓ rozpoznať druhy historických prameňov,	
✓ špecifikovať postupne súbor adekvátnych analytických otázok k školským historickým prameňom,	základné analytické otázky Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?
✓ zdokumentovať postupne na príkladoch rôzne interpretácie minulosti,	
✓ analyzovať školské historické pramene k danej tematike.	

© Štátny pedagogický ústav

Z údolí veľkých riek

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ zdôvodniť vznik najstarších mestských štátov v údoliach veľkých riečnych tokov, ✓ rozlíšiť hospodárske a sociálne vzťahy v spoločnosti najstarších východných štátov na jednom príklade, ✓ vystihnúť rozdiely medzi mestským a jednotným štátom, ✓ zovšeobecniť civilizačný odkaz najstarších východných štátov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	mestá, mestské štáty, teritoriálny štát

Stopy antiky

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ vystihnúť hlavné znaky antickej demokracie, ✓ rozlíšiť sociálne vzťahy antickej spoločnosti, ✓ identifikovať zdroje kresťanstva, ✓ zhodnotiť postavenie kresťanstva v antickom svete, ✓ zovšeobecniť civilizačný odkaz starovekého sveta, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	polis priama demokracia rímska republika, cisárstvo judaizmus, kresťanstvo

© Štátny pedagogický ústav

Stopy stredoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ určiť predpoklady vzniku stredovekej spoločnosti, ✓ konkretizovať vzťahy vo feudálnej spoločnosti, ✓ rozlíšiť sociálne vzťahy stredovekej spoločnosti, ✓ vymedziť úlohu a postavenie cirkvi v stredovekej spoločnosti, ✓ spracovať rôzne podoby spôsobu života stredovekej spoločnosti, ✓ rozpoznať vplyv islamskej kultúry v Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	feudum, lénny systém, vazal, poddaný christianizácia, klérus, schizma, kláštor kráľovstvo, monarchia, šľachta stavy stredoveké mesto, mešťan, cech, manufaktúra islam

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozpoznať migračné prúdy Slovanov, ✓ odhaliť príčiny a dôsledky napätia vo vládnucej dynastii, ✓ identifikovať vzťahy medzi Veľkou Moravou a Franskou ríšou, ✓ posúdiť význam byzantskej misie, ✓ odhaliť príčiny sporov o slovanskú liturgiu, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Samova ríša Veľká Morava

© Štátny pedagogický ústav

Uhorské kráľovstvo

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ posúdiť postavenie Slovenska v Uhorskom kráľovstve,	multietnický obraz stredovekého Uhorska
✓ vymedziť špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu,	komitáty, župy
✓ rozpoznať dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska,	kolonizácia, mestské privilégiá
✓ rozlíšiť sociálne vzťahy uhorského kráľovstva,	baníctvo
✓ posúdiť hospodársky rozvoj Uhorska,	stavovská spoločnosť, nevoľník
✓ zhodnotiť kultúrny rozvoj Uhorska,	vyšehradská tradícia
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	gotika

Odkaz novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ charakterizovať nový obraz človeka a sveta,	humanizmus, renesancia
✓ vystihnúť premeny fungovania novovekého hospodárstva a	kníhtlač
spoločnosti v porovnaní so stredovekom,	reformácia, protireformácia, náboženské vojny
✓ zhodnotiť úlohu meštianstva v novovekej spoločnosti,	osvietenstvo
✓ rozlíšiť spoločenský systém absolutizmu a parlamentarizmu,	mešťan, buržoázia, kapitalizmus
✓ posúdiť fenomén revolúcie,	absolutizmus, parlamentarizmus
✓ zdokumentovať vývoj ľudských a občianskych práv,	revolúcia, občan, ľudské práva
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	vznik USA

© Štátny pedagogický ústav

Habsburská monarchia v novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ určiť dôsledky Moháča pre Uhorsko, ✓ zhrnúť dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku, ✓ zdôvodniť konfesionálne boje v Uhorsku, ✓ zovšeobecniť ciele protihabsburských povstaní, ✓ vymedziť znaky osvietenského absolutizmu, ✓ zhodnotiť najvýznamnejšie tereziánske a jozefínske reformy, ✓ vysvetliť postavenie Habsburgovcov v novovekej Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Moháč Bratislava Habsburgovci reformácia, protireformácia osvietenský absolutizmus

Zrod modernej doby a nacionalizmus

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ vymedziť spoločenské premeny Francúzska od pádu Bastily po Viedenský kongres, ✓ zhodnotiť úlohu Svätej aliancie pre Európu, ✓ charakterizovať priemyselnú revolúciu, ✓ zdôvodniť príčiny zjednocovacieho procesu v Nemecku a Taliansku, ✓ rozpoznať jednotlivé ideológie, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Veľká francúzska revolúcia národ, národný štát Svätá aliancia, cárske Rusko továreň, podnikateľ, robotník jar národov konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus, socializmus

© Štátny pedagogický ústav

Moderný slovenský národ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ vymedziť predpoklady formovania moderného slovenského národa, ✓ špecifikovať ciele maďarského národného hnutia, ✓ rozlíšiť základné aktivity troch generácií slovenských vzdelancov, ✓ porovnať spoločné a rozdielne spôsoby, výsledky v činnosti troch generácií slovenských vzdelancov, ✓ posúdiť význam revolúcie 1848/49 z pohľadu hlavných aktérov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	tri generácie slovenských vzdelancov revolúcia 1848/49 slovanská vzájomnosť Slovenská národná rada, dobrovoľnícke výpravy maďarské národné hnutie

© Štátny pedagogický ústav

Európska expanzia 1492 – 1914

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ určiť predpoklady zámorských objavov, ✓ rozpoznať príčiny zámorských objavov, ✓ zdokumentovať pomocou dejepisnej mapy jednotlivé objavné plavby, ✓ zhodnotiť hlavné dôsledky zámorských objavov, ✓ zdokumentovať rozdelenie kolónií európskymi veľmocami v novoveku, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	objavitelia, dobyvatelia kolónie, kolonizátor, impérium koloniálne ríše svetový obchod delenie sveta, stret kultúr, rasizmus

Na ceste k prvej svetovej vojne

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ analyzovať príčiny zlyhania európskej rovnováhy, ✓ zhrnúť podstatné znaky imperializmu, ✓ objasniť hlavné ciele politiky veľmocí, ✓ určiť príčiny vzniku veľmocenských blokov, ✓ objasniť príčiny napätia a konfliktov v Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	európska rovnováha, zápas o veľmocenské postavenie militarizmus, imperializmus Trojspolok, Dohoda

© Štátny pedagogický ústav

Slováci v Rakúsko – Uhorsku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ vymedziť spoločné a rozdielne mocenské inštitúcie v jednotlivých častiach monarchie, ✓ špecifikovať postavenie Slovákov v monarchii, ✓ rozpoznať ciele maďarizácie v školskej oblasti, ✓ zhodnotiť význam Matice slovenskej a spolkového života Slovákov, ✓ identifikovať proces modernizácie monarchie, ✓ vysvetliť príčiny a dôsledky vysťahovalectva Slovákov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	dualizmus, Rakúsko-Uhorsko maďarizácia modernizácia slovenská otázka, Matica slovenská, slovenské gymnáziá industrializácia vysťahovalectvo

© Štátny pedagogický ústav

Prvá svetová vojna a vznik ČSR

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozpoznať kľúčové medzníky v priebehu prvej svetovej vojny, ✓ zdokumentovať útrapy ľudí na fronte a v zázemí, ✓ vymedziť závažné dôsledky prvej svetovej vojny, ✓ vystihnúť geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne, ✓ konkretizovať aktivity domáceho a zahraničného odboja, ✓ zhodnotiť význam vzniku ČSR, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	zákopová vojna versaillský systém Slovenská liga, Československá národná rada, légie čechoslovakizmus Slovenská národná rada národnostné menšiny

Európa v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ vymedziť znaky demokratických politických systémov ✓ špecifikovať znaky totalitných politických systémov ✓ rozlíšiť v hlavných znakoch demokratický a totalitný politický systém, ✓ zdokumentovať na konkrétnom príklade zmenu vzťahu štátnej moci k občanovi, ✓ konkretizovať zahranično-politické vzťahy medzi veľmocami, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	Veľká Británia, USA hospodárska kríza sovietske Rusko, ZSSR, Taliansko, Nemecko socializmus, fašizmus, národný socializmus (nacizmus) občan – práva a povinnosti Spoločnosť národov, appeasement

© Štátny pedagogický ústav

Československo v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ charakterizovať politický systém ČSR,	doformovanie slovenského moderného národa
✓ porovnať hlavné prúdy slovenskej politickej scény v rámci ČSR,	centralizmus, autonomizmus
✓ vymedziť postavenie Slovenska v rámci ČSR,	politické prúdy na Slovensku
✓ analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky v ČSR,	slovenská kultúra
✓ špecifikovať medzinárodné postavenie ČSR,	
✓ rozpoznať príčiny a dôsledky rozbitia ČSR,	
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	

Druhá svetová vojna

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ určiť hlavné príčiny vzniku druhej svetovej vojny,	blesková vojna, totálna vojna
✓ vymedziť kľúčové medzníky v jej priebehu,	Pearl Harbor, Stalingrad, vylodenie v Normandii
✓ rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí,	Veľká trojka
✓ zdokumentovať holokaust na konkrétnom príbehu,	protifašistický odboj, kolaborácia
✓ špecifikovať dôsledky druhej svetovej vojny,	holokaust, Spravodliví medzi národmi
✓ určiť príčiny nútenej migrácie obyvateľstva po vojne,	Hirošima, Nagasaki
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	

© Štátny pedagogický ústav

Slovenský štát (1939 – 1945)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ rozpoznať kľúčové medzníky vnútropolitického a zahraničnopolitického vývoja, ✓ určiť charakter politického systému, ✓ analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne pomery, ✓ objasniť riešenie židovskej otázky na konkrétnom príbehu, ✓ rozpoznať rôzne interpretácie SNP, ✓ vyhľadať príklady účasti Slovákov na bojiskách II. svetovej vojny, ✓ zdokumentovať na konkrétnych príbehoch každodenný život, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	totalitný režim antisemitizmus, arizácia protifašistický odboj, SNR, Slovenské národné povstanie oslobodenie

© Štátny pedagogický ústav

Československo za železnou oponou

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ rozpoznať medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945 – 1948,	Národný front, Benešove dekréty februárový prevrat
✓ určiť medzinárodnopolitické postavenie ČSR,	industrializácia, kolektivizácia
✓ vymedziť hlavné príčiny a dôsledky reformného procesu v roku 1968,	politické procesy, rehabilitácia pražská jar, socializmus s ľudskou tvárou
✓ vysvetliť dôsledky obdobia tzv. normalizácie,	federácia
✓ zdokumentovať na konkrétnych príbehoch rôzne podoby každodenného života,	okupácia, „normalizácia” Charta 77, disent, tretí odboj
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	

© Štátny pedagogický ústav

Konflikt ideológií

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ určiť hlavné príčiny vzniku bipolárneho sveta,	železná opona, studená vojna
✓ zdokumentovať podstatné príklady krízových javov rozdeleného sveta (1956 – 1989),	sovietizácia/zadržiavanie komunizmu hospodárske a vojenské zoskupenia, odzbrojovanie
✓ vymedziť ohniská závažných konfliktov v období studenej vojny,	dekolonizácia
✓ zhodnotiť dôsledky perestrojky a glasnosti na medzinárodné vzťahy,	perestrojka, glasnosť
✓ zdokumentovať podoby spolupráce v rozdelenom svete,	
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	

© Štátny pedagogický ústav

Integrácia Európy

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže	
✓ vysvetliť mocenské a politické dôvody euroatlantickej hospodárskej a vojenskej spolupráce,	Európske hospodárske spoločenstvo Európska únia
✓ rozpoznať kľúčové medzníky procesu európskej integrácie,	základné hodnoty: voľný pohyb osôb, kapitálu, tovaru a služieb
✓ posúdiť dôležitosť zachovania národných hodnôt a tradícií v kontexte európskej integrácie,	práva menšín
✓ zdokumentovať krízové javy v Európe i vo svete po roku 1989,	
✓ špecifikovať globálne problémy súčasného sveta,	extrémizmus, terorizmus
✓ zdokumentovať na konkrétnych príkladoch klady a zápory globalizačných tendencií,	ekológia informačná explózia, mediálny svet, globálna dedina
✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	

© Štátny pedagogický ústav

Slovensko po roku 1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak vie/dokáže ✓ vysvetliť príčiny pádu totalitného režimu, ✓ určiť kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky, ✓ vystihnúť pozitíva a negatíva transformačného procesu, ✓ rozpoznať podoby spolužitia Čechov a Slovákov v 20. storočí, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia.	sviečková manifestácia nežná revolúcia rozdelenie Československa vznik Slovenskej republiky reštitúcia, privatizácia integrácia SR do európskych štruktúr

© Štátny pedagogický ústav